11th INTERNATIONAL MAY 19 INNOVATIVE SCIENTIFIC APPROACHES CONGRESS

19-20 May 2024, Samsun / TÜRKİYE

THE PROCEEDINGS BOOK

EDITOR

Assoc. Prof. Dr. Sinem KUTLU HORVATH

ISBN: 978-625-8254-51-8

https://www.19mayis.org/

11th INTERNATIONAL MAY 19 INNOVATIVE SCIENTIFIC APPROACHES CONGRESS

19-20 May 2024, Samsun / TÜRKİYE

THE PROCEEDINGS BOOK

EDITOR

Assoc. Prof. Dr. Sinem KUTLU HORVATH

All rights of this book belong to IKSAD. Without permission can't be duplicate or copied.
Authors are responsible both ethically and juridically
IKSAD Publications – 2024 ©
Issued: 05.06.2024
ISBN: 978-625-8254-51-8

Bu Kitabın Tüm Hakları IKSAD Yayınevi'ne aittir.
Yazarlar etik ve hukuki olarak eserlerden sorumludurlar.
IKSAD Yayınevi – 2024 ©
Yayın Tarihi: 05.06.2024
ISBN: 978-625-8254-51-8

CONGRESS ID

CONGRESS TITLE

11th INTERNATIONAL MAY 19 INNOVATIVE SCIENTIFIC APPROACHES CONGRESS

DATE and PLACE

19-20 May 2024, Samsun / TÜRKİYE

ORGANIZING BOARD

Prof. Dr. Necati DEMİR
Assoc. Prof. Dr. Ayşe ERKMEN
Assoc. Prof. Dr. Bülent BAYRAKTAR
Dr. Burcu TEMEL
Süleyman Çağlar KARACA
Samira ONTUNÇ

COORDINATOR

Gönül EDEŞLER
Neslihan BALCI

NUMBER of ACCEPTED PAPERS - 92
NUMBER of REJECTED PAPERS - 20

PARTICIPANTS COUNTRY

Türkiye-79, Algeria-3, Azerbaijan-3, Georgia-1, TRNC-1, Morocco-1, Nigeria-2, Pakistan-1, Romania-1

SCIENCE BOARD

Prof. Dr. Necati DEMİR, Gazi University
Prof. Muntazir MEHDI, National University of Modern Languages
Prof. Dr. Sarash KONYRBAEVA, Kazakh State Women's Pedagogy University
Prof. Dr. Ramazan GAFARLI, AMEA Folklor Institute
Prof. Dr. Ekbar VALADBIGI, Elmi Korbordi University
Prof. Dr. Zafer EREN, Ondokuz Mayıs University
Prof. Dr. Zharkyn SULEIMANOVA, Kazakh State Women's Pedagogy University
Prof. Dr. Elvan YALCINKAYA, Erciyes University
Prof. Dr. Veysi ÜNVERDİ, Necmettin Erbakan University
Prof. Dr. Fatih GÜRBÜZ, Bayburt University
Assoc. Prof. Dr. Bülent BAYRAKTAR, Bayburt University
Assoc. Prof. Dr. Ayşe GÜNEŞ BAYIR, Bezmi Alem Vakıf University
Assoc. Prof. Dr. Banu EREN, Ondokuz Mayıs University
Assoc. Prof. Dr. Emine DIRMAN, Ondokuz Mayıs University
Assoc. Prof. Dr. Gülsüm ÖZTÜRK, Ege University
Assoc. Prof. Dr. Mehmet Özkan TİMURKAN, Ataturk University
Assist. Prof. Dr. Filiz AYGÜN ERTÜRK, Bayburt University
Assist. Prof. Dr. Seda KIZIL, Bayburt University
Dr. Eylül KABAKÇI GÜNAY, İzmir Demokrasi University
Dr. Burcu TEMEL, Adiyaman University
Dr. Fatma Gönül SOLMAZ, Ondokuz Mayıs University
Dr. İbrahim HAQQULOV, Uzbekistan Science Academy
Dr. İbrahim AL, Karadeniz Teknik University
Dr. İdris SANCAKTAR, Ondokuz Mayıs University
Dr. Hasan YAKAN, Ondokuz Mayıs University
Dr. Sadiye KAYAARSLAN, Kırıkkale University
Dr. Terane NAGHIYEVA, Azerbaijan State Pedagogy University

11th INTERNATIONAL MAY 19 INNOVATIVE SCIENTIFIC APPROACHES CONGRESS

19-20 May 2024, Samsun / TÜRKİYE

Face-to-face and online participation in commemoration of

the 105th anniversary

CONGRESS PROGRAM

Meeting ID: 875 0838 3006
Passcode: 202020

Join Zoom Meeting:
https://us02web.zoom.us/j/87508383006?pwd=RzFSdHpsalNlR1VCU2JTUHRiRkZ4UT09

PARTICIPANT COUNTRIES (9):

Türkiye, Algeria, Azerbaijan, Georgia, TRNC, Morocco, Nigeria, Pakistan, Romania

20.05.2024 / Session-2 / Hall-1 / Ankara Time - 12^{30}:14^{30}

Zoom ID: / Passcode: 875 0838 3006 / 202020

Head of Session: Didem DEMİRALP

Authors	Affiliation	Presentation title
Mehmet Selim YAVUZ	Istanbul University	"KARANLIK KEFENİN İÇİNDE [IN THE DARK SHROUD]": A READING OF THE RELATIONSHIP BETWEEN BLACK METAL MUSIC AND RELIGION THROUGH LYRICS
Didem DEMİRALP	AHBV University	POETICS& ARISTOTLE'S CONCEPT OF CHARACTER
Hülya ERGENE	Dicle University	ON ROUNDINGS AND SOME EXAMPLES IN UZBEK TURKISH
Mustafa Samet KUMANLI	İstanbul Yeni Yüzyıl University	TURKISH DICTIONARY AND KUBBEALTI DICTIONARY IN TERMS OF CROSS REFERENCE
Pınar SEVGİLİ	TED Eskisehir College	COMPARATIVE STUDY OF THE USE OF IDIOMS IN MERT ARIK AND ŞERMİN YAŞAR'S CHILDREN'S BOOKS
Nanuli KAÇARAVA **Ketevan LORTKIPANIDZE**	Ivane Javakhishvili Tbilisi State Universty	ANALYSIS ON A MIGRATION NOVEL

CONTENTS

AUTHORS	PRESENTATION TITLE	NO
Ahmet ÖZBAY Özgür BALABAN	EXAMINING THE RELATIONSHIP BETWEEN EMOTIONAL INTELLIGENCE AND SEXUAL SATISFACTION IN LATE ADOLASCENT WHO ARE UNIVERSITY STUDENT	1-2
Yurdagül TURAN	AN INVESTIGATION OF THE SECONDARY TRAUMATIC STRESS LEVELS AND COPING WITH STRESS OF ADOLESCENTS USING SOCIAL MEDIA	3-4
Gökhan ATAŞ Raşit ZENGİN	INVESTIGATION OF THE EFFECT OF TGA-TAA (GUESS-OBSERVATION-EXPLAIN-DISCUSSION-EXPLAIN) SUPPORTED SCIENCE TEACHING ON STUDENTS' CRITICAL THINKING, ATTITUDES AND MOTIVATION	5-6
Aslı TÜRKMENLİ Nurdan KALAYCI	COMPARING AND EVALUATING THE CONTENT DIMENSIONS OF SECONDARY VISUAL ARTS EDUCATION CURRICULUM (1998-2009-2018)	7-8
Elif YILMAZ	HÜSEYİN YURTTAŞ AND HIS CONTRIBUTIONS TO CHILDREN'S LITERATURE: THE EXAMPLE OF THE BLUE BALL BOOK	9-15
Mahir KAVUN	A REVIEW OF THESES PREPARED ON TECHNOLOGY IN THE DEPARTMENT OF TURKISH EDUCATION	16-23
Mahir KAVUN	TOPICS AND THEMES IN POEMS IN PRIMARY SCHOOL TURKISH TEXTBOOKS	24-34
Fatih BAHADIR Emine GÜNERİ ÖZDEMİR	THEMATIC ANALYSIS OF STUDIES ON MODEL, MODELING AND MENTAL MODEL	35-42
Aydın SELLİOĞ	THE EFFECT OF SOCIAL AND FINANCIAL LEADERSHIP TRAINING PROGRAMME ON STUDENTS' SOCIAL ENTERPRISES	43-53

Asil DERİN KILIÇ Adnan KÜÇÜKOĞLU	CURRICULUM LEADERSHIP IN HIGHER EDUCATION: A SCALE DEVELOPMENT RESEARCH	54-56
Asil DERİN KILIÇ Adnan KÜÇÜKOĞLU	CURRICULUM COMPETENCE IN HIGHER EDUCATION: A SCALE DEVELOPMENT RESEARCH	57-59
Asil DERİN KILIÇ Adnan KÜÇÜKOĞLU	CURRICULUM AGILITY AS A PROACTIVE STRATEGY IN TODAY'S VUCA WORLD: A TRADITIONAL REVIEW	60-62
Asil DERİN KILIÇ Adnan KÜÇÜKOĞLU	CURRICULUM COMPETENCE, LEADERSHIP, FLEXIBILITY AND AGILITY IN HIGHER EDUCATION: A STRUCTURAL EQUATION MODELING	63-65
Özge YILDIZ Neşe IŞIK TERTEMİZ	INVESTIGATION OF PROBLEM POSING ACTIVITIES IN PRIMARY SCHOOL MATHEMATICS TEXTBOOKS	66-67
Keziban ALTUN ERDOĞDU	ARE PEOPLE WHO CONSUME RELATIONAL GOODS HAPPY IN TURKEY? AN EMPIRICAL STUDY	68-69
Mert ÖNCEL	ACCOUNTING OF PROVISION FOR EMPLOYEE TERMINATION INDEMNITIES: COMPARISON IN TERMS OF FRS for SMEs, TAS AND MSUGT	70-82
Sinem KUTLU HORVATH	AN INNOVATIVE APPROACH IN MODERN MAINSTREAM ECONOMICS: CRITICAL REALISM	83-84
Osman İNAN Sema KONYALI	ANALYSIS OF AGRICULTURAL SUBSIDIES OF IPARD PROGRAMME IN TERMS OF RURAL DEVELOPMENT IN TEKİRDAĞ PROVINCE	85-102
İ. Ebru YAZICIOĞLU Ayça GÖKYER	PRODUCT PROPERTY ACCOUNTING IN THE SOFTWARE ACCOUNTS SYSTEM COVER: EXAMPS OF COMPARATION IN THE PLASTIC INJECTIONS INDUSTRY A CALCULATION	103-117

Mehmet Ali ŞAHBAZOĞLU Metin SAĞLAM	A LOOK AT MONEY, VIRTUAL MONEY AND CRYPTOCURRENCIES IN TERMS OF THEIR SIMILARITIES, DIFFERENCES AND QUALITIES	118-119
Sefa ÇOBAN	ANALYZING THE RELATIONSHIP BETWEEN TAX AMNESTIES AND TAX REVENUES	120-129
Erdi YAZICI	ANALYZING THE EFFECTS OF FINANCIAL CRIMES ON THE ECONOMY	130-137
Mehmet Alper NİSARİ Emir ÖZEREN	PIERRE BOURDIEU AND TOURIST GAZE IN TOURISM RESEARCH	138-139
Sakine SİNCER	BRIDGING CAPABILITIES AND SUSTAINABILITY: EXPLORING THE NEXUS THROUGH AMARTYA SEN'S CAPABILITY APPROACH	140-148
Muhammad FAISAL	SPREADS AND HAPPENSTANCES IN ARTIFICIAL INTELLIGENCE SYSTEMATIC REVIEW OF CURRENT TENDENCIES AND CONTEMPLATIONS	149
Irina-Ana DROBOT	ATTRACTION TO OLD OBJECTS	150-160
Kemal ÇAPOĞLU İbrahim KOÇ	WOMEN'S NARRATIVE IN FEMALE GOTHIC AND TART NOIR: A COMPARATIVE ANALYSIS	161
Ajayi, Olayemi T. Oyewunmi, Taiwo	CREATIVITY UNLEASHED: LONGITUDINAL STUDY ON THE INFLUENCE OF ART EDUCATION PROGRAMS ON ENTREPRENEURIAL THINKING AND INNOVATION IN YOUNG ADULTS	162-163
Abdelkarim BOUA	PRIME RINGS AND BANACH ALGEBRAS WITH GENERALIZED (A, B)-DERIVATIONS	164
FETTOUCH Houari	LINEAR DIFFERENTIAL EQUATIONS AND LOGARITHMIC DERIVATIVE	165

Kubra Nur AKPINAR Onur AKAR Umit Kemalettin TERZI Okan OZGONENEL	LONG TERM WIND SPEED FORECASTING BASED ON ARIMA TIME SERIES MODEL	166-173
Murat HACI Onur AKAR Umit Kemalettin TERZI	EVALUATION OF HIGH INRUSH CURRENTS OCCURRING DURING FIRST OPERATION IN SPEED COOKING AND HYBRID MICROWAVE OVENS	174-182
Mohammed HACHEMAOUI Bouhadjar BOUKOUSSA Adel MOKHTAR	PRODUCING COMPOSITE MATERIALS COMPRISING METAL NANOPARTICLES AND ACTIVATED CARBON FOR THE CATALYTIC ELIMINATION OF ORGANIC POLLUTANTS	183
Fatima HABECHE Bouhadjar BOUKOUSSA Fadila BENALI Adel MOKHTAR Mohammed HACHEMAOUI	THE USE OF INNOVATIVE MESOPOROUS MATERIALS OF THE MCM-41 TYPE, DOPED WITH AgNPs and CuO, FOR THE TREATMENT OF TOXIC POLLUTANTS	184
Anyasi, Raymond Oriebe Eze, Nnamdi Callistus Agbo, Desmond Chiagozie Ifechukwu, Paul Emeka	IAA AND ITS ENHANCING GROWTH PARAMETERS IN TOBACCO	185-192
Aslıhan KURT-KIZILDOĞAN Çiğdem OTUR Sezer OKAY Sedef TUNCA-GEDİK	RNA-SEQ ANALYSIS OF STREPTOMYCES CLAVULIGERUS LACKING TUNRS TWO-COMPONENT SYSTEM	193-195
Mehmet BAKIRCI Yasser Abbas Ali AL-SUDANI	DESIGN OPTIMIZATION BY TORQUE RESULTS: NEW DARRIEUS TURBINE DESIGNS WITH ADDED SECOND BLADES	196-218
Mehmet BAKIRCI Ali Yousuf Salih ZIKRI	THERMODYNAMIC ANALYSIS OF SOLAR OCEAN THERMAL ENERGY CONVERSION SYSTEM	219-240
Mehmet Selim YAVUZ	“KARANLIK KEFENİN İÇİNDE [IN THE DARK SHROUD]”: A READING OF THE RELATIONSHIP BETWEEN BLACK METAL MUSIC AND RELIGION THROUGH LYRICS	241-254
Didem DEMİRALP	POETICS& ARISTOTLE’S CONCEPT OF CHARACTER	255-260

Hülya ERGENE	ON ROUNDINGS AND SOME EXAMPLES IN UZBEK TURKISH	261-262
Mustafa Samet KUMANLI	TURKISH DICTIONARY AND KUBBEALTI DICTIONARY IN TERMS OF CROSS REFERENCE	263-270
Pınar SEVGİLİ	COMPARATIVE STUDY OF THE USE OF IDIOMS IN MERT ARIK AND ŞERMİN YAŞAR'S CHILDREN'S BOOKS	271-272
Nanuli KAÇARAVA Ketevan LORTKIPANIDZE	ANALYSIS ON A MIGRATION NOVEL	273-274
Mustafa GÜNEŞ İbrahim ÇAYIROĞLU	QUALITY CONTROL AND DEFECT DETECTION IN SCREWS WITH ARTIFICIAL INTELLIGENCE SUPPORTED IMAGE PROCESSING METHOD	275-285
Fakı BİNBOĞA Ali ÇINAR	STRUCTURAL ADDITIONAL DESIGNS ON SEMI TRAILERS AND ANALYSIS OF THEIR AERODYNAMIC EFFECTS	286-287
Fatih ONGÜL	IMPACT OF COPPER-DOPED VANADIUM PENTOXIDE ON THE PHOTOVOLTAIC PERFORMANCE OF PEROVSKITE SOLAR CELLS	288
Tevfik ÇETİNTAŞ Güngör YILDIRIM	AUTOMATIC LIVER TUMOR SEGMENTATION FROM COMPUTED TOMOGRAPHY IMAGES WITH DEEP LEARNING TECHNIQUES	289-300
Perihan AKSU	HISTORICAL DEVELOPMENT OF NANOMAGNETISM AND INVESTIGATION OF PHYSICAL PROPERTIES OF MAGNETIC THIN FILMS	301-302
Tolga ÇİT Derya YILMAZ Tuğba ÇAVİŞ Emre ALP Hale AYDIN	A SOFTWARE TOOL DEVELOPED FOR AUTOMATIC DIAGNOSIS OF PES PLANUS	303-311
Gülbahar AVCI F. Betül YILMAZ GÜLER Ş. Hakan ATAPEK	INVESTIGATION OF FAILURE INDUCED BY STRESS CORROSION CRACKING IN CuZn30 BASED BULLET CASE	312-317

Musa DÖNMEZ Mehmet Onur GENÇ İsmail KAMIŞ	EXPERIMENTAL INVESTIGATION ON IMPROVEMENT OF PASSIVE SUSPENSION INPUT PARAMETER IN VARIOUS ROAD TYPE	318-321
Abbasova Mayisa Mammad	AZERBAIJAN ON THE GREAT SILK ROAD - HISTORY AND PERSPECTIVES	322
Samet DİNÇER Fatma GÜNDÜZ	DISASTER MANAGEMENT POLICY IN THE FIRST PERIOD OF THE REPUBLIC: THE EXAMPLE OF THE LADİK EARTHQUAKE OF 1943	323-324
Semra KOÇLU	REPUBLICAN PERIOD TOURISM POLICY	325-326
Ali AKSOY	BEFORE AND AFTER SALAUDDIN EYYUBI'S CONQUEST OF JERUSALEM, SOCIAL LIFE AND MULTICULTURAL LIFE IN JERUSALEM	327-339
Nebahat KAYAER	ACTIVE PERSONALITY PRINCIPLE IN TURKISH CRIMINAL LAW	340-341
Cemal GÜNER Ceren ORAK	REINFORCING PROPERTIES OF NATURAL FIBRES IN RUBBER COMPOUNDS	342-349
Melda GÜLER Yunus Emre ŞIMŞEK	CHARACTERISTICS AND PERFORMANCES OF HEAVY METAL AND DYE REMOVAL CAPACITIES OF MACROALGAE FROM INDUSTRIAL WASTEWATER	350-359
Harun AYDIN Yunus Emre ŞIMŞEK	UTILIZATION OF BIOCHARS FROM MACROALGAE FOR HEAVY METAL REMOVAL	360-371
Murat DEMİR Cansu AYDOĞAN Berkay ŞERAN Ceyda HEMEN	SYNTHESIS AND CHARACTERIZATION OF SILVER-BASED METAL COMPLEXES AND INVESTIGATION OF THEIR SURFACE-ACTIVE PROPERTIES	372-373
Beranur DİBLİ Ghassan H. MATAR Müberra ANDAC	SYNTHESIS OF BIOPOLYMER CONTAINING CHITOSAN/VANILLIN FILMS AND THEIR FOOD PACKAGING APPLICATIONS	374-375

İbrahim PALAZ Müberra ANDAC	GAS CHROMATOGRAPHY IN FORENSIC DRUG ANALYSIS	376-377
Ömer YENİ Ayşe KULEYİN	NUTRIENT RECOVERY IN THE FORM OF AMMONIUM SULFATE FROM SAMSUN METROPOLITAN LANDFİLL LEACHATE	378-379
Ömer YENİ Ayşe KULEYİN	OBTAINING FERTILIZER IN THE FORM OF MAGNESIUM AMMONIUM PHOSPHATE FROM LEACHATE AND PLANT APPLICATIONS	380-381
Hasan Arda ÇİÇEK Sebahat K. OZMAN-SULLIVAN	HOUSE DUST MITES IN TÜRKİYE	382-383
Sümeyra AKIN Meltem BULUT Ünal ZEYBEKOĞLU	THE EFFECT OF DIFENACOUM RODENTICIDE ON THE GROWTH OF CALLIPHORA VICINA (DIPTERA: CALLIPHORIDAE)	384-392
Döne ATILGAN Munise Handan GÜNEŞ	AWARENESS OF TEACHER CANDIDATES ON GLOBAL CLIMATE CHANGE	393-418
Tugba YALCINKAYA Elif ERCAN Ahmet CARHAN	ADVANCEMENTS IN DNA EXTRACTION METHODS: A COMPARATIVE ANALYSIS	419-427
Önder ÇALIŞKAN Murat TAŞ Nilüfer TAŞ	INNOVATIVE SUSTAINABLE BUILDING PRODUCTION WITH THREE-DIMENSIONAL PRINTER TECHNOLOGY	428-437
Hilal ÇIKRIKLAR Murat TAŞ Nilüfer TAŞ	INNOVATIVE APPROACHES IMPACTING 21ST CENTURY HOSPITAL ARCHITECTURE IN TURKEY	438-439
Elif ERYÜZ Onur ŞAHİN	COST COMPARISON OF RIGID AND FLEXIBLE ROAD DESIGNS	440-451
Elif ERYÜZ Onur ŞAHİN	USE OF FLEXIBLE SUPERSTRUCTURE MATERIALS IN ALTERNATIVE APPLICATION AREAS	452-456
Oksana Məmmədova	THE PLANNING STRUCTURE OF SHUSHA CASTLE GATES OF AZERBAIJAN DEFENSE ARCHITECTURE	457-464

Ehsan Daneshyar	EDIBLE GARDEN VERSUS DECORATIVE LANDSCAPE: A STUDY OF LANDSCAPE USAGE IN CYPRIOT RESIDENTIAL BUILDINGS AND CONTEMPORARY APARTMENT BUILDINGS IN KYRENIA DISTRICT, NORTH CYPRUS	465
Funda KOÇER Alperen DEDE	TULIP MOTIF IN TURKISH TILE ART AND TULIP DESIGNS OF MEHMET KOÇER	466-467
Ahmet Hamdi ZAFER Barış KENKER	19TH CENTURY ROMANTIC PERIOD COMPOSER: JULES ÉMILE FRÉDÉRIC MASSENET	468-469
Serhat TOPTAŞ	THE EFFECT OF CONFLICT PHENOMENA IN NARRATIVES ON THE AUDIENCE	470-471
Ömer AYDIN Muammer FEVZIOĞLU BOZKURT	SEMIOTIC ANALYSIS OF THE SOCIAL ONTOLOGY OF PHOTOREALIST PRACTICES	472-473
Yeliz BOLAT Ecem Sena ÖZTÜRK Merve NUR KAYA Şeyma NUR YAYLA	EXAMINING THE VIEWS OF STUDENTS AND TEACHERS ON REDESIGNED TRADITIONAL CHILDREN'S GAMES	474-475
Mirvari Rəhimova	THE INFLUENCE OF THE PSYCHOLOGICAL CLIMATE IN THE FAMILY ON PARENT-CHILD RELATIONS	476-480
Eda KARACAN Rahşan BALAMİR BEKTAŞ Yankı KÜMBETLİOĞLU	EXAMINING BODY PRESENTATION IN SOCIAL MEDIA USE ACCORDING TO GENDER AND AGE FACTORS	481-482
Yusuf Umut BATI Mert SEZER Enes AKYÜZ Mushap KURU Ali Haydar KIRMIZIGÜL	EVALUATION OF PHYSICAL EXAMINATION, HEMATOLOGY AND BIOCHEMICAL PARAMETER FINDINGS IN HEALTHY NEONATAL CALVES OF SIMMENTAL BREED ACCORDING TO SEX	483-489
Mert SEZER Yusuf Umut BATI Enes AKYÜZ Mushap KURU	COMPARISON OF VITAL AND HEMATOLOGICAL FINDINGS ACCORDING TO GENDER IN NEONATAL CALVES WITH SEPSIS	490-496

Ahmet Eren HEZER	HEMANGIOSARCOMA CASE IN A 13-YEAR-OLD GERMAN SHEPHERD DOG	497-510
Sibel GÖKÇE	A NOTE ON EXISTENTIALIST TRADITION AND EXISTENTIAL PSYCHOTHERAPY	511-514
Mücahit AKER Lütfü BEKAR	IS SPONTANEOUS CORONARY ARTERY DISSECTION TRULY SPONTANEOUS?	515-517
Berkay AYGÜN Ahmet KAR	EVALUATION OF FACTORS ASSOCIATED WITH POSTPARTUM DEPRESSION: THE CASE OF A PRIVATE HOSPITAL	518-526
Orhan DELİCE Zülbiye DEMİR BARBAK Fatma Aybiçe KARACA İrem ÇOBANOĞLU	A CASE OF SHAKEN BABY SYNDROME	527-528
Murat GENÇ	1. EVALUATION OF PATIENT TRANSFERS FROM PRIMARY HEALTH CARE FACILITIES	529-530
Murat GENÇ	EVALUATION OF TRANSFERS OF TRAUMA PATIENTS UNDER 18 YEARS OF AGE	531-532
Aynur OĞUZ Uğur SEVİNÇ Fatma AYHAN	EXAMINING SPIRITUALITY AND THE NEED FOR SPIRITUAL CARE IN PATIENTS	533-543

11th INTERNATIONAL MAY 19 INNOVATIVE SCIENTIFIC APPROACHES CONGRESS
19-20 May 2024, Samsun / TÜRKİYE
WEB: https://www.19mayis.org
E-MAIL: 19mayiskongresi@gmail.com

"KARANLIK KEFENİN İÇİNDE": BLACK METAL MÜZİK VE DİN ARASINDAKİ İLİŞKİNİN ŞARKI SÖZLERİ ÜZERİNDEN İNCELEMESİ

Dr. Öğr. Üy. Mehmet Selim YAVUZ
İstanbul Üniversitesi, Devlet Konservatuvarı, Müzikoloji Bölümü
ORCID: 0000-0002-3111-6917

ÖZET
Black [siyah/kara] metal türü metal türleri içerisinde en uçlarda duran üç türden biridir. Bu türün diğer *extreme* [uç] türlerden esas farkı hem müzikal öğeler açısından hem de kültürel öğeler açısından kendini büyük ölçüde Max Weber'in kastettiği irrasyonelde tanımlaması ve verdiği tepkiyi bu düzlemde vermesidir. Weber'in irrasyoneline bakıldığında müzik ve dini duyguların amaçsal rasyoneliteden öte bir iletişimsel rasyonalite ile tecrübe edilebildiği temel iki öğe olarak görmekteyiz. Popüler müzikteki amaçlardan birinin duyguların öne çıkarılması olduğu Adorno'nun caz müziği eleştirisi üzerinden görülebilmektedir. Bir popüler müzik kültürü olan metalin bu duruma ek olarak reaktif bir güdüyle de ortaya çıktığı göz önüne alındığında irrasyonelin dışına çıkmayan bir müzik kültürünün din ile bir noktada etkileşime geçmesi beklenir. Black metal kültürünün tarihi incelendiğinde din ile ilişkisinin de müzikal olarak genelde uygulanan dönemselleştirmeyle paralel olarak geliştiği görülmektedir. Bu ilişki birinci dalga black metal sırasında daha yüzeysel bir ilişki ile başlamış, ikinci dalga ile tepkisel hale gelmiş, üçüncü dalgada ise derinleşmiştir. Bu etkileşimin kültür içerisinde somutlaştığı gözlenmektedir. Bu somutlaşma kültürün her katmanında izlenebilmektedir. Bu olguyu irdelemek adına *Encyclopaedia Metallum* veri tabanı kazınmış (*scrape*), toplanan grup verisi içerisindeki sözler bilgisayar yardımıyla analiz edilmiştir. Bu makale black metal müziğin sözlerini inceleyerek black metalin din ile ilişkisini göstermiştir. Black metalin din takıntısı üzerinden black metalin dini müzik olarak düşünülüp düşünülemeyeceği tartışılmıştır.
Anahtar Kelimeler: Black metal, dini müzik, popüler müzik, *Encyclopaedia Metallum*, söz analizi.

"KARANLIK KEFENİN İÇİNDE [IN THE DARK SHROUD]": A READING OF THE RELATIONSHIP BETWEEN BLACK METAL MUSIC AND RELIGION THROUGH LYRICS

ABSTRACT
Black metal subgenre is one of the three extreme metal subgenres. The main difference of this genre from other extreme genres is that it defines itself largely in terms of the irrational in terms of Max Weber, both from musical cultural perspectives and the culture reacts from this plane. When we look at Weber's irrationality, we see music and religion as two basic areas where one can experience emotions with a communicative rationality rather than an instrumental rationality. Adorno's criticism of jazz music also highlights that one of the aims of popular music is to highlight emotions. Considering that metal, which is a popular music culture, emerges with a reactive motive in addition to this, one can expect that a music culture that does not go beyond the irrational will interact with religion at some point. The history of black metal culture shows that the relationship with religion has developed in parallel with the periodization generally applied musically. This relationship started with a more superficial relationship during the first wave of black metal, became reactive with the second wave, and deepened in the third wave. This interaction is embodied in culture.

This embodiment exists in every layer of culture. In order to examine this phenomenon, I scraped the *Encyclopaedia Metallum* database, and analyzed the lyrics in the collected band data with the aid of digital tools. This article examines the lyrics of black metal music and shows the relationship of black metal with religion. I also discuss whether black metal can be considered to be religious music considering its obsession with religion.
Keywords: Black metal, religious music, popular music, *Encyclopaedia Metallum*, lyrical analysis.

GİRİŞ[1]

Black [siyah/kara[2]][3] metal, metal türleri arasında ayrı bir konumda bulunmaktadır. Metal müzik kültürü 1980lerde anaakıma dahil olmuş metal türlerine tepki olarak 1980lerin ortası ve özellikle 1990larda *extreme* [uç] dönüş yaşamıştır (Kahn-Harris, 2006). Bu dönüş sonrasında metal anaakım popüler müzikte uygun bulunmayan konulara odaklanmış ve estetiğini buna göre uyarlamıştır. Kullanılan *distortion* [tahrif] miktarı bütün enstrümanlarda artmış, vokaller *grunt*_[böğürme] ve *scream* [çığlık] olarak iki ana kategoride toplanabilecek stillere evrilmiştir. Bu değişim makalenin amaçları dışında kalmaktadır, fakat black metalin ortaya çıkış noktasını göstermek açısından önemlidir. Black metal bu extreme türlerin ana kollarını oluşturan üç türden (black, *death* [ölüm[4]], *doom* [kıyamet/kör talih[5]]) bir tanesidir. Müzikal aktivite (yayımlanan albüm sayısı) açısından 2021 yılı itibariyle black metal, death metalin ardından ikinci en popüler metal türüdür (metalstats, 2021).

Extreme metalde irrasyonel ile ilişki üretim ve tecrübe için önemli bir konumdadır. Weber'in deyimiyle irrasyonel, duyguların rahat tecrübelendiği (Ayas, 2019, s. 51-56), iletişimsel rasyonalitenin baskın olduğu kültürel aktivite alanıdır (Spracklen ve Spracklen, 2012, s. 2); daha detaylı bir tartışma için bkz. Habermas, 1981). "Büyüsü bozulan dünya"ya büyüyü geri getirmenin yollarından (Ayas, 2019, s. 51) olarak görülebilecek extreme metal türleri irrasyonel ile bağlantılıdır. Death metaldekine kıyasla black metal bu bağlantıyı saplantı denilebilecek (Coggins, 2019) bir şekilde ele almaktadır. Bir başka farklılık ise, death metalde dine karşı sözlerin "[…] son derece duygusal, entelektüel olmayan doğası, bunların sadece öfkeli bir saldırı, din ve Tanrı'nın elinde ihanet veya terk edilmişlik duygularının bir ürünü olduğunu göstermektedir" (Purcell, 2003, s. 200). Buna karşılık black metalde dinlerle ilişki kutsal yazıtların derinden incelenmesi seviyesine kadar çıkabilmektedir (Davis, 2015; Turakine, 2016).

Dolayısıyla, black metal kültürü metal müzik ve din arasındaki ilişkinin irdelenmesi için özgür bir çıkış noktasını oluşturmaktadır. Sözler, dinlerken anlaşılmasa da metalin üretimi ve tüketiminde önemli bir yere sahip olduğu (Yavuz, 2017) düşünüldüğünde, bu makalede black metal ve din ilişkisinin şarkı sözleri üzerinden incelenmesinin etkili bir perspektif olacağı kanısına varılmıştır. Bu analiz üzerinden black metal müziğin dini müzik olarak görülebileceği düşünülmektedir.

---

[1] "Karanlık kefenin içinde" ....aaaarrgghh.... (Türkiye) grubununun 'Kefen' (2004) şarkısının sözlerinden alıntıdır.

[2] Türkiye'deki metal kültüründe İngilizce tür isimleri kabul görmekte ve kullanılmaktadır. Bu nedenden makalede de İngilizce terimler tercih edilecektir. İlk kullanımda tercümesi verilip diğer kullanımlarda orijinal dile dönülecektir. 'Siyah' veya 'kara' metal günlük kullanımda türü daha eğlenceli bir şekilde ifade etmek için tercih edilen argo terimlerdir.

[3] Makaledeki bütün çeviriler yazara aittir.

[4] Bu Türkçe terim nadiren günlük dilde kullanılmaktadır. Örneğin; *Khalkedonian Death* [Khalkedonlu Ölüm (Khalkedon/Χαλκηδών M. S. 2. Yüzyılda günümüzde İstanbul'un Kadıköy ilçesinin bulunduğu bölgeye verilen isim)] (2021) albümünü çıkartan Diabolizer (Türkiye) grubu için "Kadıköy ölüm metali" tanımlaması kullanılmasına günlük dilde rastlanabilmektedir.

[5] Bu Türkçe terimler günlük dilde kullanılmamaktadır.

Black Metal ve Din

Black metal dinle metalin diğer türlerine kıyasla farklı bir ilişki içerisindedir. Olson'un belirttiği gibi, "black metalde din veya maneviyat bir temel önşarttır" (2008, s. 37). Bunun yanında black metal, özellikle death metalde bulunan sekülarizme "dini fanatizm ile meydan okur" (Olson, 2008, s. 38). Bu reaktif duruş black metalin çıkış hikayesindeki death metalin popülerleşmesiyle olan ilişki de kaynaklıdır.

Black metalin dinler ile bağlantısı incelendiğinde, 'geleneksel' dinler ile karşıtlık üzerinden etkileşime geçer. Bu karşıtlık Behemoth[6] (Polonya), Dark Funeral [Karanlık Cenaze] (İsveç) gibi grupların estetiğinde ve müziğinde görülmektedir. Örneğin Behemoth'un *The Satanist* albümünden (2014) 'O Father O Satan O Sun!' şarkısı Hristiyanlıkta bulunan teslis hipostazlarına gönderme yapmaktadır. Bu şarkı için yayınlanan videoda da bir vaftiz formu gözlenmektedir (Behemoth, 2019, süre 4:50). Rotting Christ (Yunanistan) da grup isminden [Çürüyen İsa] reaksiyon göstermiştir. Aynı grubun *Rituals* (2016) albümündeki 'In Nomine Dei Nostri' [Tanrımız Adına] isimli şarkı da Hristiyanlıkta bulunan doksolojiye (şükür duası) öykünme yapmaktadır. Sözlerinde önemli iblisleri sırasıyla övmektedir.

Fakat bu karşıtlığın istisnası olan bir black metal alt türü de mevcuttur: Hristiyan/unblack [siyah olmayan] metal. Hristiyan metal, adından da anlaşıldığı üzere, Hristiyanlık dinini destekleyen temalara sahip bir metal türüdür ve alternatif adına da bakıldığında black metale reaksiyon olarak ortaya çıktığı anlaşılmaktadır (bu kültürün detaylı analizleri için bkz. Moberg, 2009, 2015). Böyle bir türün varlığı Olson'un sunduğu ön şartı desteklemektedir.

Yeni dinler kategorisine (Kurt, 2019) giren dinler ve okült ile black metal daha yakın bir ilişki kurmaktadır. Granholm'un yaptığı etnografik araştırmaların (Granholm, 2011, 2013) da gösterdiği gibi black metal bir meditasyon veya bir ritüel şeklinde icra edilebilmektedir. Yazarın da gözlemleri bu yönde olmuştur. Granholm'un da bahsettiği İsveçli Watain[7] grubunun, Mephorash[8] (İsveç) veya Behemoth gruplarının farklı yıllarda ve farklı ülkelerde yazarın katıldığı konserlerinin başında mumlar yakılmış ve konsere bir ayin atmosferinde başlanmıştır. Turakine de Fransız Deathspell Omega[9] grubunun nasıl okült ile farklı dini öğretiler ve felsefeler üzerinden bağ kurduğunu incelemiştir (2016). Deathspell Omega kendi sözleri dışındaki Satanizm yorumlarının hatalı olduğunu iddia etmektedir (*Interview with Deathspell Omega*, t.y.)

Dinler ile etkileşime müzik kültürü üretimi ve performansı üzerinde geçme örüntüleri black metal tarihi ile yakın bir paralellik göstermektedir. 1980lerde ortaya çıkan, birinci dalga olarak isimlendirilen black metal türünde bahsedilen dinlere karşıt duruş yerleşmiştir (Patterson, 2013). Hedef Hristiyanlık olarak henüz belirginleşmemiştir. Birinci dalganın getirisi daha çok açıkta konuşulması uygun olmayan tabuları konuşulur hale getirmektir. İkinci dalga diye anılan, Oslo, Norveç'te *Helvete* [Cehennem] isimli müzik dükkanı etrafında gelişen müzik dünyası birinci dalgada gözlemlenen karşıtlığı aktivist bir şekilde yorumlamıştır. Bu dönemde grupların hem sözleri daha belirgin bir şekilde Hristiyanlık karşıtlığına evrilmiştir. Birinci dalgadaki 'anti-din' fikirler hedefini Norveç'teki hegemonik Protestan kültürünün etkisiyle Hristiyanlık olarak bulmuştur.

---

[6] Behemoth adı, Eski Ahit'te Eyüp kitabının 40. bölümünün 15.-20. cümleleri arasında anlatılan bir Levityan'a benzer bir kaos devi/canavarına gönderme yapmaktadır: "Seninle birlikte yarattığım Behemot'a bak, / Sığır gibi ot yiyor. / Bak, ne güç var belinde, / Karnının kasları ne güçlü!" (Kutsal Kitap, t.y.)

[7] Grup, ismin Von [grubun isminin ne anlama geldiği tam olarak bilinmemektedir] (Amerika Birleşik Devletleri) grubunun *Satanic Blood Angel* (2003) albümünde bulunan 'Watain' şarkısından alındığını belirtmektedir (Ziegler, t.y.). 'Watain' kelimesi bu şarkının sözlerinde Şeytan'ın doğmamış çocuğunun adı olarak geçmektedir.

[8] Tanah'ta Tannaimlerin YHVH'e (*Tetragrammaton*), yani İsrailoğulları'nın tanrısına atıfta bulunmak için kullanılan "*Shem Ha-Mephorash*" isminin bir bölümü. "Açık isim" anlamına gelmektedir.

[9] Grubun adının anlamına dair bir kaynak bulunamamıştır.

Norveç'in Viking geçmişi ve Vikinglerin tarihsel olarak Hristiyanlıkla çatışması da bu hedefin seçilmesinde katkıda bulunmuştur. Bu dönemde gerçekleşen kilise yakılması gibi olaylar tepki alan ve black metalin ve Satanizmin hedef alınmasına neden olan Satanizm paniklerine (Hjelm vd., 2009) katkıda bulunmuştur.

Günümüzde de bu tepkici black metal, 1990lardaki yoğunluğunda olmadan ve aktivizmini yitirmiş olarak devam etmektedir. Tepkinin gösterildiği din Hristiyanlık olabildiği gibi başka geleneksel dinlere tepki gösteren gruplar da bulunmaktadır. 2000lerde Al-Namrood [Nemrut/inanmayan] (Suudi Arabistan), Halla [Allah'ın kelime olarak tersi] (İran), Seeds of Iblis [Şeytan'ın tohumları] (Iraklı olduğu iddia edilmiş, daha sonra Kuzey Amerikalı olduğu düşünülmüştür) gibi İslam karşıtı gruplar da ikinci dalganın devamında dünyanın çeşitli yerlerinde ortaya çıkmıştır.

Bu, nispeten yüzeysel karşıtlık üçüncü dalga black metal ile derinleşmiştir. Yeni dinlerin felsefesi ile karşıtlık harmanlanarak okültleşen felsefeler işlenmeye başlanmıştır. Bu dalganın yaklaşımının black metalin popülerliğinin devam ediyor olmasına bir reaksiyon olduğu da gözlemlenmiştir. Gizlilik ve hariç bırakma fikirlerinin black metalin felsefesinin temelinde olduğu fikri benimsenerek bir Crowleyci okült anlayışı geliştirilmiştir. Çözülmesi zor felsefi sentezler üçüncü dalga black metalinin özelliklerinden biridir. 2011'de gerçekleşen sempozyum ile black metal felsefesi üretme amacı güden black metal kuramı (ilk sempozyumun bildiri kitapçığı için bkz. Masciandaro, 2011) alanının ortaya çıkması da bu üçüncü dalgaya paralel bir gelişme olarak görülmektedir.

Anlatılan tarih düşünüldüğünde, Sylvan'ın önerdiği (2002) popüler müzikteki dini uzanımların içerdiği ritüel aktivite, umumi tören, felsefe ve dünya görüşü, insanın hayatını nasıl yaşamasına dair kılavuz bilgiler, sosyal yapı, aidiyet hissi ve mukaddes/ruhani (*numinous*) ile karşılaşma black metalde görülmektedir. Karşılaşılan bu ögeler müziğin içerisinde sözlerde bulunmaktadır ve bu makale sözleri bu göz ile incelemiştir.

YÖNTEM

Çalışmanın analiz aşamasında kullanılan veri *Encyclopaedia Metallum: The Metal Archives* (kısaca Metallum) veri tabanından çekilmiştir. Bu veri tabanı 2002 yılında kurulmuş *Wikipedia* benzeri bir işleyişe sahip bir web sitesidir. Veri tabanı, makalenin yazılma tarihi itibarıyla, 1.253.289 tanesi aktif, 526.755 tanesi pasif olmak üzere toplam 1.780.044 kullanıcının girdiği verilerden oluşmaktadır (Encyclopaedia Metallum: The Metal Archives, 2023). Veri tabanında çekildiği tarihte (8 Aralık 2022) 163.386 grup bilgisi bulunmaktaydı. Bu verinin toplanması ve işlenmesi bilgisayar desteğini zorunlu kılmıştır. Fakat geleneksel bilgisayar destekli analiz yöntemlerinin dışına çıkılmadığı için bu veriye 'büyük veri' tanımını yapmak uygun değildir.

Verinin Toplanması

Veri 5 Ocak 2023 tarihinde yazarın *Python* dilinde yazdığı bir betik ile Metallum'dan çekilmiştir. Çekilecek veriye Metallum'un kendi oluştuğu kategoriler baz alınarak karar verilmiştir. Veri tabanında müzik gruplarına üç farklı kategorizasyon kullanılarak erişilebilir: alfabetik sıra, ülke ve tür. Tür kategorizasyonunda daha önce bahsedilen tür kategorizasyonlarına da uyan bir sistem kullanılmıştır. Black, Death, Doom/Stoner/Sludge, Electronic/Industrial, Experimental/Avant-garde, Folk/Viking/Pagan, Gothic, Grindcore, Groove, Heavy, Metalcore/Deathcore, Power, Progressive, Speed, Symphonic, Thrash türleri kategori olarak tanımlanmıştır. Görüldüğü gibi, black metal müziği ayrı bir kategori olarak bulunmaktadır. Friconnet'in kümeleri (*cluster*) de bunu göstermektedir (2022, s. 196). Dolayısıyla black metali ayrı bir bütün olarak almak mümkündür.

Veri kazıması sırasında 'black' kategorisindeki bütün grupların Metallum kimlik numarası alınmış, sonra sırasıyla bütün grupların üye, albüm, albüm personeli, şarkı süresi, şarkı listesi, şarkı sözleri bilgileri çekilmiştir. 30.779 black metal grubu verisine erişilmiştir. Bu kazıma sonucunda 972.229 satırdan oluşan black metal grup verisi (kısa bilgiler içeren yaklaşık 80.000 satır ve detaylı şarkı bilgisi içeren yaklaşık 890.000 satır) elde edilmiştir.
Bu grupların toplam 760.904 şarkısına ait veri toplanmıştır. Şarkı sözü bilgisi veri tabanında her şarkı için bulunmamaktadır. Enstrümantal şarkılar ve şarkı sözü bulunmayan şarkılar veriden elendikten sonra, 190.524 şarkı ile analiz gerçekleştirilmiştir. Bu sayılar ve Metallum'un çalışma prensibi düşünüldüğünde bu verilerin black metali *tamamıyla* ele aldığı düşünülmektedir.

Verinin Analizi

Elde edilen veri *Python* dilinde yazılmış *Pandas* kütüphanesi (Mckinney, 2010; The Pandas Development Team, 2023) ve *WordCloud* kütüphanesi (Mueller, 2018) kullanılarak analiz edilmiştir. Sözlerin dilleri *langdetect* kütüphanesiyle (Danilak, 2021) belirlenmiştir.

BULGULAR

Çalışma bahsi geçen şarkılara genel olarak bakmaktadır. Dolayısıyla kelimelerin kullanım sayıları üzerinden black metalin ne gibi temalarla ilgilendiği irdelenmiştir. 190.524 şarkı sözü incelendiğinde, kullanılan diller hem black metalin küreselliğini ortaya koymuştur hem de bu kültür içerisinde

Tablo 1. *Diller, Şarkı Sayıları ve Toplama Göre Oranı*

Dil	Şarkı Sayısı	Oran (%) *n = 190503*	Dil	Şarkı Sayısı	Oran (%) *n = 190503*
İngilizce	152931	80,2775	Türkçe	163	0,0856
Almanca	9561	5,0188	İsveççe	2812	1,4761
İspanyolca	6674	3,5034	Fince	2274	1,1937
Fransızca	5090	2,6719	Norveççe	2172	1,1401
Portekizce	3634	1,9076	İtalyanca	1716	0,9008

İngilizcenin baskın pozisyonunu (%80,28, Tablo 1) göstermiştir. Black metal üreten grupların 134 farklı ülkede yaşadıkları düşünüldüğünde, bu 134 ülkenin dil sayısının 31'e (Tablo 1) düşmesi de İngilizcenin ne kadar önemli bir konumda olduğunu göstermektedir. Tablo 1 daha yakından incelendiğinde black metalin %99,5inin Avrupa dilleri ile üretildiği görülmektedir. Ülkelerde ise, Amerika Birleşik Devletleri'nden çıkan black metal çoğunluğu oluşturmuştur (136.365 şarkı, *n = 190503*). ABD'yi Almanya yaklaşık 70 bin şarkı ile, Brezilya 44 bin şarkı ile takip etmektedir. Bahsedildiği gibi black metalin çıkış yerlerinden biri kabul edilen Norveç'ten yaklaşık 25 bin şarkı bulunmaktadır. Bir başka önemli black metal merkezi olan İsveç'ten de yaklaşık 30 bin şarkı bulunmuştur. İskandinav ülkeleri olarak bilinen, extreme metalin geneli için merkezlerden biri olan, ülkelerin (Danimarka, Finlandiya, İsveç, İzlanda, Norveç) toplamı ise 89.545tir. Dolayısıyla İskandinavya bir bölge olarak alındığında ABD'nin peşinden en çok black metal üreten ikinci bölge olmuştur.Türkiye ise 3.136 şarkı ile dünyada en çok black metal üreten 35. ülke konumundadır. Metallum'da en az şarkı sayısına sahip üç ülke Mozambik (3), Guyana (4) ve Katardır (5).

Şarkı sayıları yerine sürelerine bakıldığında da benzer bir tablo çıkmaktadır. ABD yaklaşık 35 milyon dakika ile birinci, Almanya yaklaşık 18 milyon dakika ile ikinci, Brezilya yaklaşık 88 milyon dakika ile beşinci olmuştur. Buradan Brezilya'nın ortalama şarkı sürelerinin Fransa ve İtalya'dan kısa olduğu sonucuna ulaşılmaktadır. Bu konunun daha detaylı analizi makalenin konusu dışında kalmaktadır.

3.1. Kelime Kullanım Sayısı Analizi

Diller aynı zamanda dinler ile ilişkide de önemli bir yer tutmaktadır. 'Dini' müzik söz konusu olduğunda, sözlerin anlamını öne çıkartmak önceliklidir. Avrupa müzik tarihinde yüzyıllar boyunca kilise ve polifoni arasındaki problemlerin bir kısmı kelimelerin anlamının melizma ile anlaşılmaz hale gelmesi ile açıklanmıştır (Burkholder vd., 2019). Dolayısıyla kelimelerin hangi sıklıkta kullanıldığı müziğin giriş bölümünde bahsi geçen dini öğelerle ne kadar etkileşime geçtiği konusunda bir gösterge olmaktadır.

Genel bakıştan önce bir şarkıyı örnek olarak incelemek faydalı olacaktır. Daha önce bahsi geçen "In Nomine Dei Nostri" şarkısının (Rotting Christ, 2016) sözlerine bakıldığında Tablo 2'de tanımlanan dini karakterlere selam ile başladığı gözükmektedir.

Tablo 2[10]. *"In Nomine Dei Nostri" Şarkısında Geçen Dini Figürler ve Açıklamaları (Şarkıda Geçme Sırası ile)*

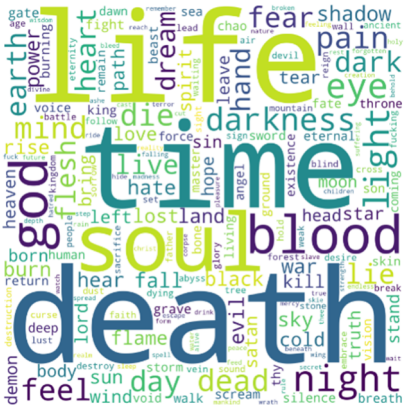
Figür	**Kültür/Din**	**Açıklama**
Pan	Antik Yunan	Vahşi doğa tanrısı. Keçi boynuzlarına sahiptir. Hristiyan Şeytan ile benzer özellikleri zaman geçtikçe öne çıkartılmıştır (Cardete del Olmo, 2015). Cardete del Olmo'ya göre, "teryantropisi [hayvana dönüşebilme], sınır bölgelerine olan zevki, taşkın cinselliği, teoleptik [tanrı tarafından ele geçirilme] belirmesi veya Bütünlük sembolüne dönüşmesi" özelliklerinden kaynaklı olarak bu iki figür günümüzde birbirine karıştırılmaktadır.
Lilith	Mezopotamya, Musevi, Hristiyan	Birçok farklı dinde geçen, baş kaldırdığı için cezalandırılan kadın figürü. Okült dinlerde Hristiyan Şeytan ile denk görülmektedir. "Sol el yolu" (*left hand path*) dinlerinden (Flowers, 2012) biri olan *lilithianism*in ana figürüdür.
Naamah	Musevi	Musevi mistisizminin temel kitaplarından olan *Sefer ha-Zohar*'da geçen bir iblis. Lilith ile beraber hikayelerde geçerler ve benzer karakterlerdir. Azza ve Azzael isimli sürgün edilmiş meleklerin baştan çıkarıcısı olarak tanımlanır (Bamberger, 2010, s. 180).
Sabazios	Antik Yunan	Zeus ile denk görülen Frigli ve Trakyalı tanrısı (Roller, 2013). Dönem Yahudileri de Sabaoth ile denk gördüklerinden Sabazios'a tapmıştır (Zdilla, 2017).
Ishtar	Akad, Asur, Babil	Doğurganlık, aşk, savaş ve cinsellik tanrıçası.

[10] İblislerin tanımları aksi belirtilmedikçe *Demonicpedia*'dan alınmıştır (*List of Demons - Demon Names*, t.y.).

Amon	Antik Mısır	Tanrıların kralı olan tanrı.
Iarilo	Slav	Hayat-ölüm-yeniden diriliş tanrısı.
T'an Mo	Çin	Arzu iblisi.
Asmodeus	Musevi	Şehvet tanrısı. Lilith'in Adem'den sonraki kocası olduğu söylenmektedir. Bütün cinlerin ve iblislerin kralıdır (Patai, 2012, s. 39).
Bast	Antik Mısır	Haz tanrıçası.
Astaroth	Fenike	Ishtar'ın Fenikeli ismi. Baştan çıkarma ve şehvet tanrıçası.
Mantus	Etrüsk	Cehennem tanrısı.
Proserpine	Antik Roma	Ölüler diyarının kraliçesi. Hades ile beraber yaşar.
Mania	Etrüsk	Cehennem tanrısı.
Hecate	Antik Yunan	Cadıların kraliçesi ve büyü ve ölüler diyarı tanrıçası.
Mormo	Antik Yunan	Hecate'nin eşi, ruhların tanrısı.
Satan [Şeytan]	Birçok kültür	"Muhalif", Sabah Yıldızı, düşmüş melek, satanizmin ana figürü.

Şarkı, Şeytan dışında verilen bu selamlardan sonra, "Şeytan'ın adına" bütün bu figürleri çağırmaktadır ve bu iblislerin ve tanrı(ça)ların katılması istenmektedir. Şarkının *Rituals* [Ayinler] (2016) albümünün ilk şarkısı olduğu düşünüldüğünde, ayinlere başlamadan önce bütün iblisleri (meleğin karşıtı olarak iblis) davet edildiği görülmektedir. Geleneksel dinlerde de olan bir ayin başlama eylemi olarak görülebilir, çünkü Şeytan bütün bu önemli figürlerin lideri olarak belirtilmiştir. Tablo 2'den gözlemlenebileceği üzere, bütün figürler majör figürlerdir. Çok tanrılı bir hiyerarşi tanımlanmıştır ve şarkıya göre ayin öncesinde herkes hiyerarşinin en yukarısındaki karşısında hazır bulunmalıdır. Şarkı bunu açıkça belirten bir mısra ile sonlanmaktadır: "Yüce Tanrımız Şeytan Lucifer'in Adına". Bu hiyerarşideki figürlerin ortak özelliği, şarkıda da belirtildiği gibi ("nefsin zevklerinden haz alan bizler"), materyal vücut ile alakalı olmalarıdır. Bu da temelinde materyalist bir görüşe sahip olan *ateistik satanizm* felsefesi ile uyumludur (Flowers, 2012). Bu örnek, black metalin ne kadar dini uygulama ile iç içe olduğunu göstermektedir. Peki bütün black metal için de benzer bir durum gözlemlenebilir mi? Makalenin 2. bölümünde anlatılan verinin irdelenmesiyle bu soruyu cevaplamak mümkün olacaktır.

Öncelikle, İngilizce şarkıların kelime kullanımına bakılmıştır. Bahsedildiği gibi yaklaşık %80 oran (Tablo 1) ile dünya çapınca black metal türünün en çok üretildiği dil İngilizcedir. İngilizce kelime sıklığını görsel olarak gösterebilmek için bir kelime bulutu analizi yapılmıştır. Şekil 2 bu kelime bulutunu göstermektedir. Bu kelime bulutuna yakından bakıldığında, dört kelime ilk aşamada önce çıkmaktadır: *life* [hayat], *death* [ölüm], *time* [zaman], *soul* [ruh]. İkinci seviyede en çok kullanılan kelimeler arasında *god* [tanrı] bulunmaktadır. Genel olarak incelendiğinde ise, *demon* [iblis], *heaven* [cennet], *satan* [şeytan], *existence* [varoluş] gibi kelimeler görülmektedir. Bulut analizi sırasında kelimeler köklerine (*stem*) ayrılmamıştır, dolayısıyla *death*, *die, dying* gibi kelimeler ayrı olarak hesaplanmıştır. Bunlar da katıldığında ölüm kelimesinin ne kadar sık kullanıldığı görülmektedir. Sylvan'ın (2002) bahsettiği *numinous* ile etkileşim tanrı, iblis gibi kelimelerle belirmektedir. Bunun dışında en çok kullanılan kelimeler arasında bulunan yaşam, ölüm, cehennem gibi kelimelerle dünya görüşü anlatılmaktadır.

life
time
death
soul
blood
heart
dream
fear
pain
dark
eye
night
darkness
die
mind
love
hate
live
god
flesh
earth
shadow
tear
hand
spirit
left
lost
land
war
kill
black
evil
satan
flame
grave
sky
cold
truth
lie
stand
day
dead
night
feel
wind
sun
rise
power
burning
path
remain
throne
moon
sword
eternal
hope
angel
heaven
born
human
burn
return
hear
fall
lord
deep
demon
body
storm
void
walk
scream
silence
breath
headstar
sin
force
king
voice
battle
fate
blind
existence
bound
bone
blood
skin
desire
forest
tree
dying
abyss
faith
destroy
vein
thy
wrath
secret
stone
vision
wait
dawn
sea
chao
devil
mountain
nature
ancient
holy
eternity
reach
lead
wall
weight
remain
waiting
fight
heart
air
leave
tear
throne
fucking
coming
son
children
blind
skin
break
stand
truth
vision
wait
lust
curse
faith
form
destroy
vein
thy
wrath
secret
stone
wait
scream
silence
breath
void
walk
storm
sun
wind
day
dead
night
feel
body
demon
lord
deep
lust
curse
grave
flame
satan
evil
sky
cold
truth
lie
stand
war
kill
black
hear
fall
born
human
burn
return
heaven
god
flesh
left
lost
land

Almanca	Leben	Hayat	0.31	4931
	Nacht	Gece	0.25	3948
	Tod	Ölüm	0.21	3322
	Welt	Dünya	0.20	3212
	Blut	Kan	0.20	3200
	Licht	Işık	0.18	2802
	Krieg	Savaş	0.14	2242
	The	Ve	0.13	2096
	Augen	Gözler	0.12	1968
	Einst	Bir kez	0.11	1799
İspanyolca	Muerte	Ölüm	0.34	3532
	Sangre	Kan	0.32	3393
	Vida	Hayat	0.25	2592
	Alma	Ruh	0.20	2078
	Dios	Tanrı	0.19	2013
	Tierra	Dünya	0.17	1767
	Fuego	Ateş	0.16	1668
	Oscuridad	Karanlık	0.14	1478
	Noche	Gece	0.14	1467
	Mundo	Dünya	0.14	1459
Fransızca	Mort	Ölüm	0.25	2001
	Sangre	Kan	0.24	1934
	Vie	Hayat	0.24	1876
	Monde	Dünya	0.19	1500
	Terre	Dünya	0.19	1489
	Jamais	Hiç	0.17	1369
	Nuit	Gece	0.17	1332
	Dun	Dun	0.16	1264
	Corps	Beden	0.16	1239
	Cest	Cest	0.15	1200
Türkçe	Karanlık		0.29	58
	Son		0.17	34
	Gün		0.15	30
	Soğuk		0.14	29
	Kan		0.14	28
	Sonsuz		0.14	28
	Yerde		0.13	27
	Ay		0.13	26
	Acı		0.12	25
	Gece		0.12	25

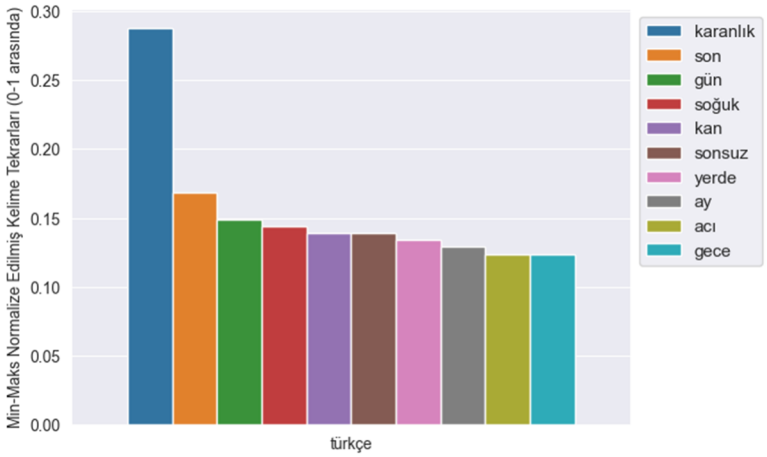
Listelenen diller içinde Türkçe ve Almanca dışındaki bütün dillerde 'ölüm' kelimesi en çok kullanılan kelime olmuştur. Almancada bu kelime üçüncü sıradadır. Fakat Türkçede ilk 10'da bulunmamaktadır. 'Kan' kelimesi de yine ilk 5 dilde sıklıkla kullanılmıştır. Türkçe şarkı sözlerinde de bu kelime sıklıkla geçmektedir. 'Hayat' kelimesi de 'ölüm'e benzer bir şekilde Türkçe hariç önemli bir konumdadır. 'Ruh', 'tanrı' gibi mukaddesi anlatan kelimeler de Türkçe dışında sıklıkla kullanılmaktadır. Mukaddesin zıttı bir anlamı ve materyalliyi simgeleyen 'dünya' kelimesi de Türkçe dışındaki dillerde çok kullanılmıştır. Dini anlam bağlamında bir diyalektik de söz konusu olduğu sonucu çıkmaktadır. Buradan Avrupa çıkışlı kültüre ait black metalde dini öğelerin yoğunluğunu görmekteyiz.

Türkçe'nin black metalin çoğunluğuna (ilk beş dilin toplamı bütün black metal sözlerinin %93,4ünü oluşturmaktadır) farklı temalara odaklanması incelenmesi gereken bir durumdur ve bir sonraki kısım buna odaklanacaktır.

Türkçe Sözler

Black metalin küresel bir müzik kültürü olduğu şu ana kadar yapılan analizde ortaya çıkmıştır. Metal müziğin küresel olduğuna dair araştırmalar da daha önce gerçekleştirilmiştir (Wallach vd., 2011). Fakat bir önceki kısımda görüldüğü gibi, black metal yerel farklılıklar da bulundurmaktadır. Türkçe black metal bu farklılıkları örnekleyen bir vaka olmuştur.

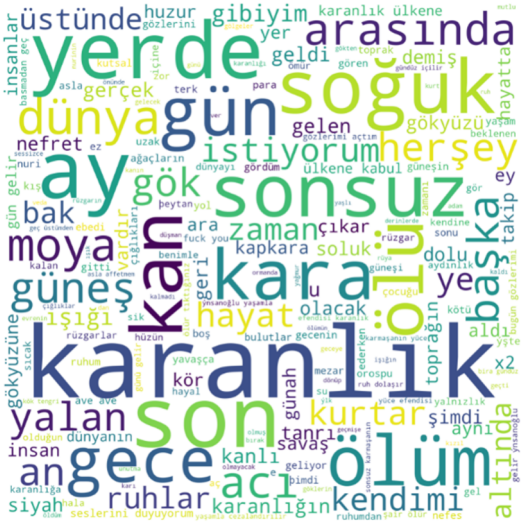
Öncelikle, benzer bir şekilde, Türkçe için kelime bulutu analizine bakmak yerinde olur. Bu analizin görsel hali Şekil 5'te verilmiştir. Bu analizde Türkçe gereksiz kelimeler (mi, artık, içinde gibi) çıkartıldıktan sonra sözü bulunan 162 şarkıyı oluşturan 12,098 kelime kullanılmıştır. Şekil 4'te de görüldüğü gibi, Türkçe black metal şarkı sözlerinde en çok kullanılan kelimeler 'karanlık', 'son', 'gün', 'soğuk' ve 'kan' olmuştur. 'Ay'/'güneş' ikiliği, 'gece'/'gün' ikiliği gibi karşıtlıklar da Şekil 5'te gözlemlenmiştir. 'Ölüm'/'hayat' da bunlar içerisinde bulunmaktadır. 'Ruhlar', 'Şeytan', 'sonsuz' gibi mukaddes ile ilgili kelimeler incelenen diğer dillerdeki kadar yoğun olmasa da bulunmaktadır.

Şekil 2. *Türkçe black metal şarkı sözlerinde en çok geçen 10 kelime*

Bu farklılık nereden ortaya çıkmaktadır sorusu incelendiğinde, Türkiye'deki anaakım kültürün ve Türkiye'nin coğrafi yapısının etkisi olduğu düşünülmüştür. Müziğin coğrafi şartlardan etkilendiği daha önce tartışılmış ve açıklanmış bir olgudur (Coverley, 2006; yakın zamanda yapılmış bir coğrafya-müzik analizi için bkz. Işılay, 2022). Benzer bir şekilde, Türkiye'deki black metale de bu göz ile bakılabilir. Özellikle ikinci dalga black metal stilinin içerdiği karşıtlık algısı düşünüldüğünde, genel olarak aydınlık ve sıcak bir atmosfere sahip Türkiye'deki black metalin 'karanlık' ve 'soğuk' odağı geliştirmesi bir karşıtlık göstergesidir.

Anaakım kültürü incelediğimizde ise, Türkiye toplumunda genel olarak bir dini hassasiyet gözlemlenmektedir. Bunun ötesinde Türkiye Cumhuriyeti Türk Ceza Kanunu'na göre alenen aşağılama sayılabilecek söylemleri söyleyen kişilere TCK 216. Maddede hapis cezası öngörülmüştür (TBMM, 2004). İslam kültürü özelinde ise, İslam dinine karşı, black metalin yaptığı üslup ile sert ve filtresiz olarak yapılan, eleştiriler başka vakalarda gözlemlendiği üzere (Bilgrami, 1989) hoş karşılanmamaktadır. Daha önce bahsi geçen İslam karşıtı black metal üreten grupların üyelerinin kimliklerinin diğer black metal müzisyenlerine kıyasla daha gizli olmasının nedeni de bu hassasiyettir.
Türkiye'nin İslam inancına sahip bir nüfus çoğunluğu olduğu (Nüfusun %92si bir İslam mezhebine mensup olduğunu belirtmiştir. KONDA Araştırma ve Danışmanlık, 2021) göz önüne alındığında Türkçe black metalde bu konuların küresel black metaldeki sıklıkta işlenmemesi beklenti dahilindedir. Türkçe black metal din yerine, daha önce bahsedildiği gibi, black metalin bir başka temel teması olan atmosfer yaratma eylemine odaklanmıştır. 'Karanlık', 'soğuk' gibi kelimelerin 'ölüm' veya diğer *numinous* ile ilgili kelimelerden daha çok odakta olması bu şekilde açıklanabilmektedir. Fakat bahsedilen ikiliklerle karşıtlık yine bu şarkılarda incelenmiştir.

Şekil 3. *Türkçe şarkı sözü içeren black metal şarkılarının kelime bulutu analizi*

SONUÇ

Encyclopaedia Metallum gibi bütün metal kültürünün, birinci elden bireysel kaynaklarla takip edilmesine olanak sunan bir veri tabanıyla genelde karşılaşılmamaktadır. Bu ve benzer kaynaklar araştırmacılara geleneksel nitel analiz yöntemlerinden daha geniş bir açıyla müzik kültürlerine bakabilme olanağı vermektedir. Bu makale bu geniş perspektife bir örnek teşkil etmeyi amaçlamıştır. Türkiye'nin metal kültürünün küresel kültürden farklılığı gösterilmiş, daha yakından incelenmesi gereken bir müzik kültürü olduğu ortaya çıkmıştır. Kullanılan veri tabanında Türkiye'den ve veri tabanında bulunan bütün ana metal türlerine ait gösterilen, bu analizin verisinin çekildiği sırada, 633 grup bulunmaktadır. Son yıllarda Türkiye'deki metal kültürünün yeniden canlandığı da hem gözlemlenmekte hem de artan akademik aktiviteyle açıklanmaktadır. Dolayısıyla, bu önümüzdeki yıllarda daha da önemli bir alan olacaktır.
Bu analiz ile black metal ile din ilişkisinin ne olduğu sorusunun cevabı aranmıştır. Dini veya manevi içerik ön şartının (Olson, 2008) sağlanıp sağlanmadığı black metal külliyatı hedef alınarak irdelenmiştir. Analiz sonucunda, black metalin en azından bazı kısımlarının dini müzik sayılabileceği sonucuna varılmıştır.

Dini müzik olmayan kısımlarının da başlıca temalarından birinin mukaddes olduğu gösterilmiştir. Tabii ki, Türkçe black metal vakasının da gösterdiği gibi, black metalin bütün temaları din üzerine kurulmamıştır. Örneğin, karanlık bir atmosfer oluşturmak da black metal müzik için önemli amaçlardan bir tanesidir. Bu analizde black metale genel bir perspektif ile bakılmıştır. Daha mikro-perspektiflerde black metalin içerisindeki nüanslar ortaya çıkmaktadır. Örneğin, depressive suicidal [depresif, intihara meyilli] black metal alttüründe ölüm, bir felsefi veya dini gözle işlenmemiş, daha 'pratik' bir bakış açısıyla işlenmiştir (Yavuz, 2015). Ölümün materyal tecrübesine odaklanılmıştır. Bu nüans farklarına rağmen, genel bakış bize faydalı bir gözlem imkanı sunmaktadır. Sonuç olarak, bu makalede, black metal müziğin, bu müziği üreten ve tüketen bireylerin hayatında önemli bir büyü kaynağı olarak yer aldığı ve moderniteye karşı bir duruş ve modernite eleştirisi olduğu gözlemlenmiştir.

KAYNAKÇA

....aaaarrgghh.... (2004). *Ruhlar Fısıldıyor*. Gece.

Ayas, G. (2019). *Müzik Sosyolojisi: Kuramsal Bir Giriş*. İthaki Yayınları.

Bamberger, B. J. (2010). *Fallen angels: soldiers of Satan's realm*. Jewish Publication Society.

Behemoth. (2014). *The Satanist*. Nuclear Blast.

Behemoth. (2019). *O Father O Satan O Sun!* Grupa13. https://www.youtube.com/watch?v=UA_j_72psoo

Bilgrami, A. (1989). Rushdie ve the Reform of Islam. *Grand Street*, *8*(4), 170-184. http://www.jstor.org/stable/25007281

Burkholder, J. P., Grout, D. J., ve Palisca, C. v. (2019). *A history of western music: Tenth international student edition*. WW Norton ve Company.

Cardete del Olmo, M. C. (2015). Between Pan and the Devil: the Demonization of the God Pan. *Dialogues d'histoire Ancienne*, *41/1*(1), 47-72. https://doi.org/10.3917/dha.411.0047

Coggins, O. (2019). Distortion, restriction and instability: Violence against the self in depressive suicidal black metal. *Metal Music Studies*, *5*(3), 401-418.

Coverley, M. (2006). *Psychogeography*. Pocket Essentials.

Crossley, N. (2015). Music Worlds and Body Techniques: On the Embodiment of Musicking. *Cultural Sociology*, *9*(4), 471-492.

Crossley, N. (2018). Networks, Interactions and Relations. Içinde F. Dépeltau (Ed.), *The Palgrave Handbook of Relational Sociology*. Palgrave Macmillan.

Danilak, M. M. (2021). *langdetect*. Python Package Index. https://pypi.org/project/langdetect/

Davis, C. N. (2015). When Marduk reads Romans: Biblical texts as a hermeneutic in heavy metal, heavy metal as biblical exegesis. *Proceedings, Modern Heavy Metal: Markets, Practices and Cultures, Helsinki: Crossover*, 474-482.

Diabolizer. (2021). *Khalkedonian Death*. Everlasting Spew Records.

Encyclopaedia Metallum: The Metal Archives. (2023). *Stats*. https://www.metal-archives.com/stats

Flowers, S. E. (2012). *Lords of the left-hand path: forbidden practices ve spiritual heresies*. Inner Traditions.

Friconnet, G. (2022). Establishing a taxonomy of metal subgenres based on quantitative musical and thematic features. *Metal Music Studies*, *8*(2), 183-203.

Granholm, K. (2011). "Sons of northern darkness": Heathen influences in black metal and neofolk music. *Numen*, *58*(4), 514-544. https://doi.org/10.1163/156852711X577069

Granholm, K. (2013). Ritual Black Metal Popular Music as Occult Mediation and Practice. *Correspondences*, *1*(1), 5-33.

Habermas, J. (1981). *Theorie des kommunikativen Handelns*. Suhrkamp Verlein.

Hjelm, T., Bogdan, H., Dyrendal, A., ve Petersen, J. A. (2009). Nordic Satanism and Satanism Scares: The Dark Side of the Secular Welfare State. *Social Compass*, *56*(4), 515-529.

Holt, F. (2007). *Genre in Popular Music*. University of Chicago Press.

International Open Data Charter. (2015). *Principles*. https://opendatacharter.net/principles/

Interview with Deathspell Omega. (t.y.). Geliş tarihi 31 Ocak 2023, gönderen https://ezxhaton.kccricket.net/interview.html

Işılay, V. (2022). Annales Okulu Çerçevesinden Vivaldi'nin Dört Mevsim Konçertoları. *Porte Akademik Müzik ve Dans Araştırmaları Dergisi*, *23*, 23-68.

Kahn-Harris, K. (2006). *Extreme Metal: Music and Culture on the Edge*. Berg Publishers.

KONDA Araştırma ve Danışmanlık. (2021). *TR100*. https://interaktif.konda.com.tr/turkiye-100-kisi-olsaydi

Kurt, A. O. (2019). *Dinler Tarihi*. Bilay Yayınları.

Kutsal Kitap. (t.y.). *Eski Ahit - Eyüp Kitabı*. Geliş tarihi 31 Ocak 2023, gönderen https://www.kutsalkitap.org/online-incil-oku/

List of Demons - Demon Names. (t.y.). Geliş tarihi 02 Şubat 2023, gönderen https://demonicpedia.com/demon-quick-list/

Masciandaro, N. (2011). *Hideous Gnosis*. open press.

Mckinney, W. (2010). *Data Structures for Statistical Computing in Python*.

metalstats. (2021, Eylül 11). *Genre Growth Over Time – Metal Statistics*. https://metalstats.wordpress.com/2021/09/11/genre-growth-over-time/

Moberg, M. (2009). *Faster for the master!: exploring issues of religious expression and alternative Christian identity within the Finnish Christian metal music scene*. Åbo Akademi University Press.

Moberg, M. (2015). *Christian metal: History, ideology, scene*. Bloomsbury Publishing.

Mueller, A. (2018). *amueller/word_cloud: WordCloud* (1.5.0). Zenodo. https://doi.org/10.5281/zenodo.1322068

Olson, B. H. (2008). *I am the Black Wizards: Multiplicity, Mysticism and Identity in Black Metal Music and Culture* [Yüksek Lisans Tezi]. Bowling Green State University.

Patai, R. (2012). *Encyclopedia of Jewish Folklore and Traditions*. Routledge.

Patterson, Dayal. (2013). *Black Metal: Evolution of the Cult*. Feral House.

Purcell, N. J. (2003). *Death metal music: The passion and politics of a subculture*. McFarland ve Company Inc. Publishers.

Roller, L. E. (2013). Sabazios. *The Encyclopedia of Ancient History*.

Rotting Christ. (2016). *Rituals*. Season of Mist.

Sezer, E. (2019). *Protest Müzik ve Eşyararsallık (Simbiosis) İlişkisi Boyutunda Metal Müzik: Murder King Örnek Olayı* [Yüksek Lisans Tezi]. Dokuz Eylül Üniversitesi.

Spracklen, K., ve Spracklen, B. (2012). Pagans and Satan and Goths, oh my: dark leisure as communicative agency and communal identity on the fringes of the modern Goth scene. *World Leisure Journal*, *54*(4), 350-362.

Sylvan, R. (2002). *Traces of the Spirit: The Religious Dimensions of Popular Music*. New York University Press.

TBMM. (2004). *Türk Ceza Kanunu*. https://www5.tbmm.gov.tr/kanunlar/k5237.html

The Pandas Development Team. (2023). *pandas-dev/pandas: Pandas* (latest). Zenodo. https://doi.org/10.5281/zenodo.3509134

Turakine, O. (2016, Kasım 8). *Deathspell Omega Konsepti*. Metalperver. https://metalperver.com/2016/11/08/deathspell-omega-konsepti/

Vikernes, V. (2005). *A Burzum Story: Part VI - The Music*. Burzum.Org. https://burzum.org/eng/library/a_burzum_story06.shtml

Von. (2003). *Satanic Blood Angel*. Nuclear War Now! Productions.

Wallach, J., Berger, H. M., ve Greene, P. D. (2011). *Metal Rules the Globe: Heavy Metal Music Around the World*. Duke University Press Books.

Yavuz, M. S. (2015). *Dead is dead: Perspectives on the Meaning of Death in Depressive Suicidal Black Metal Music through Musical Representations* [Yüksek Lisans Tezi]. Royal Holloway, University of London.

Yavuz, M. S. (2017). "Delightfully depressing": death/doom metal music world and the emotional responses of the fan. *Metal Music Studies*, *3*(2), 201-218.

Zdilla, M. J. (2017). The hand of sabazios: Evidence of Dupuytren's disease in antiquity and the origin of the hand of benediction. *The Journal of Hand Surgery (Asian-Pacific Volume)*, *22*(03), 403-410.

Ziegler, R. (t.y.). *Merchandise whorery*. Geliş tarihi 31 Ocak 2023, gönderen https://web.archive.org/web/20030121034117/http://www.grimrune.com/watain/heint.html